

УДК 69.001.57

JEL classification: L74, G32, D80

[https://doi.org/10.31891/dsim-2025-10\(13\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-10(13))

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

КОРБУТ Сергій

здобувач PhD

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0008-3731-1423>

sergey.korbut18@gmail.com

Забезпечення економічної безпеки підприємства як процес становить собою зміст відносно нового виду діяльності підприємства – безпекозабезпечувальної, управління якою ґрунтується на врахуванні, перш за все, особливостей економічної діяльності підприємства. У статті розглянуто характерні риси будівельної галузі, особливості будівельної продукції, що є прямим, корисним результатом виробничої діяльності будівельних підприємств, та особливості їхньої діяльності (великий обсяг та значне різноманіття будівельних робіт, розмаїття видів та об'єктів будівництва, велика тривалість будівельного процесу та ін.). Відмінною рисою діяльності будівельних підприємств є виконання ними різних функцій, що визначає їхній правовий статус у створенні будівельної продукції, певною мірою закріпленій в чинному законодавстві України (замовник, забудовник, девелопер, підрядник, інвестор). Статус суб'єкта господарювання у будівництві визначає всі аспекти його діяльності – від фінансування будівельних робіт на об'єкті до міри та виду відповідальності за результати діяльності і відповідно впливає на підходи до забезпечення економічної безпеки. Яскраво вираженою особливістю діяльності будівельних підприємств є множинність джерел фінансування об'єкта, що зумовлено його призначенням (промисловий об'єкт, об'єкт соціальної інфраструктури або житловий будинок), правовим статусом будівельного підприємства та необхідністю залучення позикового (боргового) фінансування, яке є джерелом загроз діяльності будівельних підприємств. В діяльності будівельних підприємств мають місце проблемні ситуації та завдання, що виникли під впливом глобальних та локальних викликів і потребують якомога швидкого вирішення найближчим часом. Проблемним ситуаціям та завданням притаманна спільна риса – ймовірність трансформації у конкретні загрози діяльності будівельних підприємств, що є високою за наявності низки умов та обставин, зокрема за відсутності необхідної уваги власників та керівників будівельних підприємств до вирішення проблемних ситуацій та завдань.

Ключові слова: будівельні підприємства, особливості (будівельної галузі, будівельної продукції, діяльності будівельних підприємств), економічна безпека, безпекозабезпечувальна діяльність.

FEATURES OF ACTIVITY OF CONSTRUCTION ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF ENSURING ECONOMIC SECURITY

KORBUT Sergiy

Khmelnytskyi National University

Ensuring the economic security of an enterprise as a process represents a relatively new type of enterprise activity - security-providing, the management of which is based on taking into account, first of all, the specific features of the economic activities of the enterprise. The article discusses the characteristic features of the construction industry, the specifics of construction products that are a direct, useful result of the production activities of construction enterprises, and the peculiarities of the activities of construction enterprises (large volume and significant variety of construction works, diversity of types and objects of construction, long duration of the construction process, etc.). The distinguishing feature of construction companies is their performance of various functions, which determine their legal status in the creation of construction products, somewhat enshrined in the current legislation of Ukraine (customer, developer, contractor, investor). The status of a business entity in construction determines all aspects of its activities - from funding construction works at the site to the extent and type of responsibility for the results of the activities and accordingly affects approaches to ensuring economic security. The distinct feature of construction companies' activities is the multitude of sources of funding for a project, which is determined by its purpose (industrial facility, social infrastructure object, or residential building), the legal status of the construction company, and the necessity of attracting loan (debt) financing, which is a source of risks to the construction companies' operations. In the activities of construction companies, there are problematic situations and tasks that arise due to global and local challenges and require quick resolution as soon as possible. Problematic situations and tasks share a common feature - the likelihood of transforming into specific threats to the activities of construction companies, which is high due to a number of conditions and circumstances, particularly the lack of necessary attention from owners and managers of construction companies to addressing problematic situations and tasks.

Key words: construction companies, features (construction industry, construction products, activities of construction companies), economic security, security activities.

Стаття надійшла до редакції / Received 12.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 03.05.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Останнім часом все більшої актуальності в діяльності підприємств з будь-яким видом економічної діяльності набуває наявність такої умови як економічна безпека, яка є тією нагальною необхідною обставиною, за якої за рівності інших різних умов можлива стабільна та результативна діяльність підприємства.

Забезпечення економічної безпеки підприємства як процес з позиції захисного підходу, основного в економічній безпекології, становить собою розроблення та реалізацію комплексу взаємопов'язаних різноманітних дій, спрямованих на усунення, попередження, гальмування реалізації комплементарної сукупності загроз стану підприємства або його діяльності з метою недопущення змін негативного характеру або подолання їхніх наслідків. Результатом цього процесу є забезпечення економічної безпеки підприємства – поява в підприємства такої характеристики як захищеність, яка описує міру його стійкості до виникнення змін негативного характеру в його стані або діяльності через реалізацію загроз, можливості запобігти змінам або зменшити їхній масштаб та локалізацію, попередити, відтермінувати або уповільнити розвиток загроз.

Забезпечення економічної безпеки підприємства як процес становить собою зміст відносно нового виду діяльності підприємства – безпекозабезпечувальної, змістом якої є розроблення сукупності взаємопов'язаних і взаємозумовлених дій, усвідомлене та скоординоване виконання яких визначається потребою убезпечення діяльності підприємства настільки, наскільки це дозволяють умови, що склалися у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Як і будь-які види діяльності підприємства (маркетингова, фінансова, виробнича, кадрова тощо), безпекозабезпечувальна діяльність є об'єктом управління, яке становить собою певним чином організовану та скоординовану реалізацію загальносистемних функцій системи «підприємство», загальних функцій управління та виконання сукупності дій у функціональних підсистемах підприємства, яку мають здійснювати відповідним чином підготовлені та вмотивовані керівники та працівники підприємства (з урахуванням позиції його власників).

Управління безпекозабезпечувальною діяльністю підприємства ґрунтується на врахуванні, перш за все, особливостей економічної діяльності підприємства. Види економічної діяльності підприємства надзвичайно різноманітні і без врахування їхньої особливостей організувати управління підприємством та видами його діяльності практично неможливо. Однією з базових галузей національної економіки України є будівельна, де здійснюється виробництво будівельної продукції або послуг у великому масштабі за допомогою механізації та автоматизації виробничих та обслуговуючих процесів [1, с. 41]. Результати аналізу особливостей галузі, створення будівельної продукції та діяльності будівельних підприємств надають змогу наповнити конкретним змістом безпекозабезпечувальну діяльність підприємств, виявити проблемні ситуації та завдання, що виникають внаслідок реалізації загроз і потребують вирішення найближчим часом шляхом внесення технологічних та організаційних змін до діяльності будівельних підприємств.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження діяльності будівельних підприємств, опис та аналіз її особливостей є темою численних наукових публікацій (наприклад, [2-12 та ін.]). У наявних наукових публікаціях при всій повазі до наданих вагомих результатів дослідження доцільно відзначити таке. По-перше, увагу в них, причому обґрунтовану, приділено певному аспектові діяльності будівельних підприємств, що дозволило авторам зосередити увагу на вибраному аспектові та отримати ґрунтовні результати. По-друге, у наявних публікаціях практично слабо виражений контекст дослідження діяльності будівельних підприємств, який визначає мету та підходи до її пізнання.

У наш час нагальною проблемою вітчизняних підприємств з будь-яким видом діяльності, у тому числі і будівельних підприємств, є забезпечення економічної безпеки. Тому дослідження діяльності будівельних підприємств, зокрема управління ними (оцінювання підготовлюваних управлінських рішень у контексті впливу на розвиток реальних загроз діяльності підприємства та перетворення потенційних загроз на реальні) в контексті саме забезпечення економічної безпеки є дуже актуальним. Погляд на особливості діяльності будівельних підприємств в контексті забезпечення їхньої економічної безпеки сприятиме досягненню її прийнятного рівня за наявних умов бізнес-середовища та можливостей підприємств цієї галузі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз особливостей діяльності будівельних підприємств в контексті забезпечення їхньої економічної безпеки

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Призначенням будівельної галузі є створення матеріальної бази неухильного поступового розвитку не лише національної економіки (всіх галузей матеріального виробництва), забезпечення зростання економічного потенціалу держави, а й її соціальної сфери – однієї з найважливіших у функціонуванні суспільства. Види будівництва, що здійснюються на підприємствах галузі, перелічено у статті 1 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»: будівництво; реконструкція; реставрація; капітальний ремонт об'єкта будівництва [13]. Будівництво як вид економічної діяльності внесено до Національного класифікатора України «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010» (КВЕД), який набув чинності після прийняття наказу Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 [14].

Будівництво за КВЕД-2010 належить до секції F, яка включає загальні та спеціалізовані роботи з будівництва будівель і споруд: нове будівництво (промислових об'єктів, інженерних споруд, цілісних житлових комплексів, офісних, громадських і комунальних або сільськогосподарських будівель), ремонтні роботи, розширення та реконструкцію, будівництво тимчасових об'єктів, ремонт будівель і земляні роботи [15].

Будівництву як і кожній галузі національної економіки притаманна низка властивих лише йому характерних рис, що визначають його внесок до загальнодержавних економічних результатів (рис. 1).

Рис. 1. Особливості будівельної галузі

Складено за результатами узагальнення [2-7].

Протягом багатьох років в Україні мали місце неоднозначно оцінювані тенденції у будівельній галузі, серед яких яскраво вираженими та динамічними є такі як хвилеподібність процесу формування фінансового результату, явна нестача інвестицій, суттєвий вплив інфляції (в жодній іншій галузі вплив інфляції не має такої інтенсивності), регіональні диспропорції. Результатом будівництва є будівельна продукція - частина суспільного продукту, прямий, корисний результат виробничої діяльності будівельних підприємств у вигляді закінчених будівництвом і введених в експлуатацію будинків, споруд або їхніх частин (матеріальні активи), які використовуються в різних галузях національної економіки при створенні їхньої продукції або у забезпеченні потреб матеріального характеру у соціальній сфері, а також виконуваних робіт зі створення об'єктів (монтажні та спеціальні роботи) та з підтримки цих об'єктів у робочому стані (реконструкція, капітальний ремонт будинків, споруд або їхніх частин) [16]. Термін «будівельна продукція» має правове закріплення в Законі України «Про надання будівельної продукції на ринку» в такий спосіб: будь-який матеріал, виріб або комплект, що виробляється та вводиться в обіг для застосування протягом тривалого часу в будівлі або споруді, показники якого впливають на показники будівлі або споруди, пов'язані з основними вимогами до них [17].

Як і будь-якій продукції, будівельній продукції притаманна низка особливостей (рис. 2).

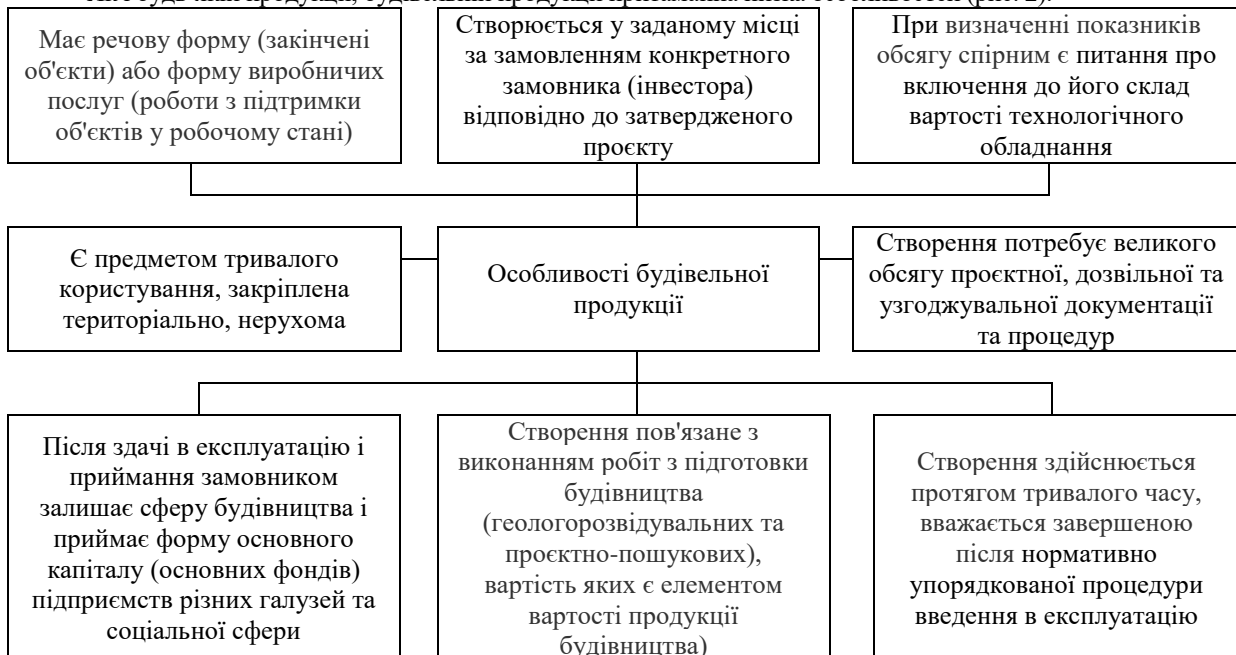

Рис. 2. Особливості будівельної продукції

Складено за результатами узагальнення [16, 18, 19].

До головних характеристик будівельної продукції належать закріпленість, нерухомість, капіталомісткість, матеріалоємність, значна тривалість створення й експлуатації. Саме ці характеристики будівельної продукції визначають характер відносин учасників її створення та обігу як товару, особливості діяльності будівельних підприємств при здійсненні ними всіх видів діяльності (виробничої, маркетингової, кадрової, безпекозабезпечувальної, інноваційної тощо) і зрештою забезпечення їхньої економічної безпеки.

Великий обсяг та значне різноманіття будівельних робіт, розмаїття видів та об'єктів будівництва, велика тривалість будівельного процесу, особливості будівельної продукції зумовлюють особливості діяльності будівельних підприємств (рис. 3).

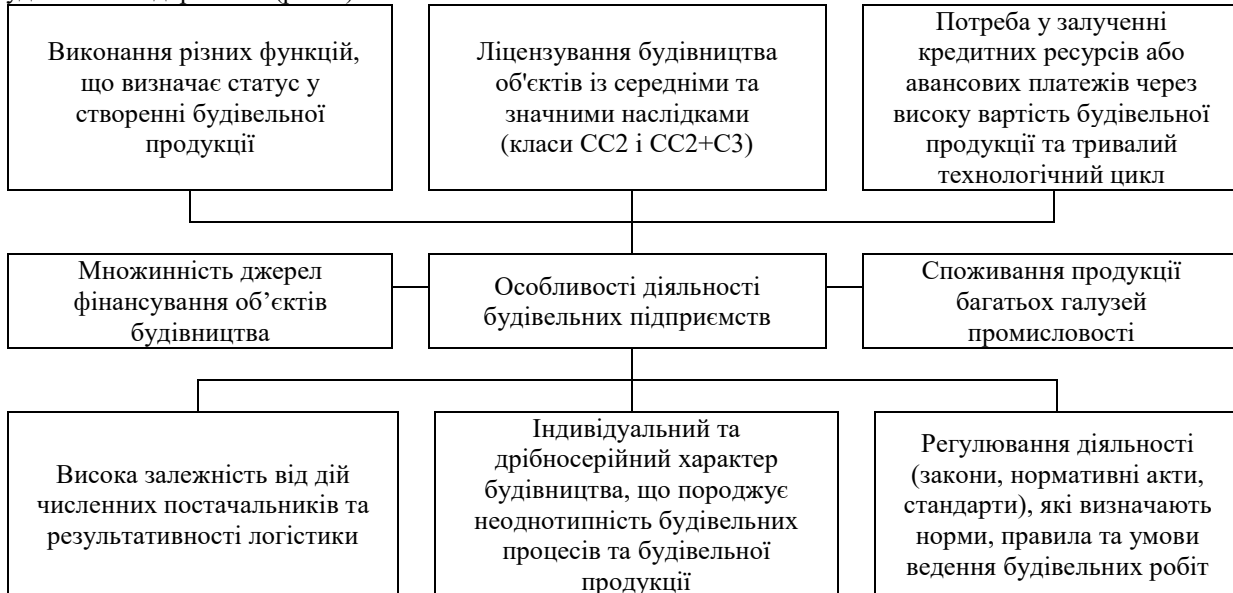

Рис. 3. Особливості діяльності будівельних підприємств

Складено з використанням [9, 10, 12, 20, 21, 22, 23]

Суб'єкти господарювання, що здійснюють будівельну діяльність, можуть виконувати різні функції, що визначає їхній статус у створенні будівельної продукції. За сукупністю виконуваних функцій будівельні підприємства можуть мати статус забудовника, замовника, інвестора, підрядника, девелопера, субпідрядника тощо (табл. 1). Статус суб'єкта господарювання у будівництві визначає всі аспекти його діяльності – від фінансування будівельних робіт на об'єкті, міри та виду відповідальності за результати діяльності до використовуваних підходів до забезпечення економічної безпеки.

Таблиця 1

Статус суб'єктів господарювання, що здійснюють будівельну діяльність

Статус	Особливості статусу
Проектувальник	Юридична особа, у штаті якої є працівники, що згідно із законодавством одержали кваліфікаційний сертифікат, який підтверджує спроможність виконання робіт щодо об'єктів відповідного класу наслідків (фізична особа, яка теж має такий кваліфікаційний сертифікат, залучається нечасто) [26]
Забудовник	Юридична або фізична особа, що вирішує питання про будівництво об'єкта у визначеному місці, має намір зайнятися будівництвом, отримала право на певну земельну ділянку для забудови та виконує необхідні дії для здійснення забудови, капітального ремонту, монтажних робіт, внесення до готового об'єкта змін, які вимагають дозволу [24, 27]
Замовник	Юридична чи фізична особа, яка має у власності чи користуванні одну чи декілька земельних ділянок або у власності чи управлінні будівлю/споруду і має намір щодо виконання підготовчих та/або будівельних робіт [13], замовляє будівництво об'єкта від підрядника або будівельної організації. Замовник зобов'язаний надати підряднику відповідний майданчик для проведення робіт, всі необхідні дозволи та документи, які потрібні для законного проведення будівельних робіт. Якщо проектна документація не входить до обов'язків підрядника, замовник має надати затверджену проектну документацію [28]
Інвестор	Юридична чи фізична особа, яка здійснює прямі капіталовкладення у будівництво [29]
Девелопер	Юридична особа, яка на підставі договору, укладеного із замовником будівництва, забезпечує організацію та/або фінансування (інвестування) будівництва об'єкта відповідно до законодавства [30], не лише здійснює будівництво об'єкта, але також виступає як інвестор і продає готовий об'єкт або розробляє проект для подальшого будівництва
Підрядник	Юридична особа, яка укладає договір підряду (контракт) на будівництво (проектування) об'єктів, відповідно до визначених у ньому умов виконує передбачені договором підряду (контрактом) роботи і передає їх замовникові [31], виконує будівельні роботи на підставі угоди про підписання підряду з замовником. Підрядник зобов'язується виконати роботи за завданням замовника на свій ризик, відповідає за якість виконання робіт, дотримання технічних та будівельних стандартів, має завершити роботи і здати готовий об'єкт замовнику у встановлений договором строк [28]
Субпідрядник	Суб'єкт господарювання, який залучається підрядником до виконання частини або всіх робіт за договором підряду з метою використання спеціалізованих навичок та ресурсів субпідрядників (якщо інше не передбачено умовами договору). За якість та строки виконання робіт субпідрядником несе відповідальність підрядник [28]

Складено автором.

В чинному законодавстві України певною мірою закріплено правовий статус учасників будівництва – замовників, девелоперів, підрядників тощо.

До 2017 р. у нормативно-правових документах офіційно використовувався термін «забудовник/замовник». В Законі України «Про архітектурну діяльність» у 2017 р. термін «замовник/збудовник» замінено терміном «замовник» згідно із Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 № 3038-VI [24]. Таким чином, після 2017 р. поняття «замовник» та «збудовник» у законодавстві України використовуються як взаємопов'язані, але не тотожні.

Незважаючи на широке коло обов'язків забудовника та його роль у будівництві, статус забудовника юридичного визначення не має. Навіть у Законі України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» від 19.06.2003 № 978-IV, де термін «збудовник» згадується 180 разів, його зміст не визначено. Лише у статті 4 Закону зазначено, що забудовником може бути особа, яка згідно із законодавством має право на виконання функцій замовника будівництва для спорудження об'єктів будівництва та уклала договір з управителем [25].

На відзнаку від статусу «збудовник» статус «замовник» має юридичне визначення: за Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» (стаття 1) – це фізична чи юридична особа, яка має у власності чи користуванні одну чи декілька земельних ділянок або у власності чи управлінні будівлю/споруду, і має намір щодо виконання підготовчих та/або будівельних робіт [13].

Отже, статуси будівельного підприємства за змістом дотепер остаточно не розмежовано (їдеться, наприклад, про статуси учасників будівництва «замовник», «інвестор» та «збудовник»). Відсутність остаточно розмежування статусів учасників будівництва зумовлена неоднозначністю статусу замовника, інвестора та забудовника, який залежить від низки обставин: прав на земельну ділянку, де має споруджуватися об'єкт, джерела фінансування будівництва об'єкта, суб'єкта виконання будівельних робіт, суб'єкта набуття права власності на нього в установленому порядку. Саме тому в одних випадках забудовник є одночасно інвестором, а в інших замовник має статус забудовника.

Економічна діяльність суб'єктів господарювання, пов'язана із створенням об'єктів будівництва, підлягає ліцензуванню, тобто фізичні та юридичні особи, що мають намір здійснювати будівельну діяльність, повинні оформити ліцензію, яка існує у вигляді запису в Єдиному реєстрі (документ), яка дозволяє здійснювати діяльність, пов'язану з будівництвом об'єктів із середніми та значними наслідками (на об'єкти класу СС2 і СС2+С3). Без ліцензії можуть виконуватися будівельні роботи лише класу наслідків СС1 на невеликих будівельних об'єктах (навіси чи накриття, альтанки, намети, сходи, естакади, теплиці, гаражі, а також свердловини, криниці, вбиральні, паркани, відкриті басейни (без накриття чи із ним), погребі, ганки, малі архітектурні форми для здійснення підприємницької діяльності, дороги в сільських населених пунктах, ремонтні роботи тощо) [32, 33].

Яскраво вираженою особливістю діяльності будівельних підприємств і забезпечення їхньої економічної безпеки є множинність джерел фінансування об'єкта, що зумовлено його призначенням (промисловий об'єкт, об'єкт соціальної інфраструктури або житловий будинок) і, відповідно, замовником (збудовником) (табл. 2).

Таблиця 2

Джерела фінансування об'єкта будівництва	
Об'єкти	Джерела фінансування
Об'єкти промислового будівництва	Власні кошти замовника (збудовника), кошти інвесторів, банків, кошти державного та місцевих бюджетів
Об'єкти соціально-побутової та соціально-культурної інфраструктури	Кошти державного та місцевих бюджетів
Житлові об'єкти	Кошти від фізичних та юридичних осіб, що залучаються через: фонди фінансування будівництва (ФФБ) – кошти, передані управителю ФФБ в управління (банк або інша фінансова установа)
	фонди операцій із нерухомістю (ФОН) – кошти, отримані управителем ФОН в управління, а також нерухомість й інше майно, майнові права та доходи, набуті від управління цими коштами, у тому числі майнові права та права вимоги, набуті за договорами про участь у фонді фінансування будівництва
	випуск безпроцентних (цілових) облігацій, що не передбачають процентного доходу, не залежать від цінових коливань на ринку, випуск яких регламентується НКЦПФР
	інститути спільного інвестування (ІСІ) – корпоративний або пайовий фонд (форма колективного інвестування), в якому засоби учасників об'єднуються й інвестуються управляючою компанією в різні активи з метою отримання доходу інвесторами
	форвардний контракт – стандартизований цивільно-правовий договір, за яким продавець зобов'язується у майбутньому в установленний строк передати базовий актив у власність покупця на визначених умовах, а покупець зобов'язується прийняти в установленний строк базовий актив і сплатити за нього ціну, визначену таким договором.

Складено за результатами узагальнення [34-44].

Будівельні підприємства є споживачами продукції багатьох галузей промисловості, завдяки чому на етапах поживлення (підйому) та піднесення (зростання) економічного циклу (як загального, та і

будівельного) отримують реальну можливість активного розвитку численні види діяльності не лише у матеріальній сфері (виробництво будівельних матеріалів, обладнання та скла, машинобудівна галузь, металургія та металообробка, нафтохімія, деревообробна промисловість, транспорт, енергетика) (кожне створене робоче місце в будівництві, за даними [45], створює 6-7 нових робочих місць у суміжних галузях), а й у фінансовій сфері – іпотечне кредитування та фінансовий лізинг.

Особливо гострою потребою підприємств будівельної галузі є потреба у фінансових ресурсах для безперервного ведення операційної діяльності. На відзнаку від підприємств з іншими видами економічної діяльності в будівельних підприємствах для спорудження об'єкта будівництва, особливо з тривалим терміном будівельних процесів, завжди недостатньо власних коштів (нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування) для покриття усіх затрат, пов'язаних із повним циклом будівельних робіт, що зумовлено великими витратами будівельників на будівництво об'єктів, тривалим фінансовим циклом, нестачею в будівельних підприємств достатнього обсягу власних коштів для реалізації проєктів та складністю залучення коштів. Саме тому будівельні підприємства (переважною мірою ті, що будують споруди і проводять спеціалізовані будівельні роботи) активно удаються до позикового (боргового) фінансування діяльності, сподіваючись закрити боргові зобов'язання за короткостроковими та довгостроковими кредитами перед банками після остаточного розрахунку замовників (забудовників) за прийнятий в експлуатацію об'єкт.

Проте банки неохоче кредитують будівництво, що пов'язано зі значними ризиками будівельної галузі, недостатньо високою платіжною дисципліною будівельників (так, у кредитному портфелі спеціалізованих будівельних підприємств частка непрацюючих кредитів до війни перевищувала 80%, а у підприємств, що зводять будівлі, 40%) та недосконалістю банківських технологій кредитування [8]. Залучення позикового (боргового) фінансування діяльності є джерелом загроз діяльності будівельних підприємств.

Будівництво є потужним працедавцем, оскільки створює нові робочі місця (хоча і хвилеобразно): потреба у робочих руках на будівельних підприємствах є завжди. У передвоєнні роки максимальна чисельність зайнятих у будівництві спостерігалася у 2012 р., а потім чисельність зайнятих зменшувалася, залишаючись на рівні $\pm 4\%$ від загальної кількості зайнятих у національній економіці.

Діяльність будівельних підприємств у наш час відбувається не лише у середовищі глобальних викликів та локальних викликів, притаманних національній економіці, а й локальних викликів, що вже набули стійкого характеру у вітчизняній будівельній галузі: економічні та фінансові проблеми: низький попит на будівельну продукцію, неефективність інвестицій, високі відсоткові ставки, недостатність кредитних ресурсів, високі витрати на сировину, енергію, паливо, інфляція; технічні та технологічні проблеми: застарілість та зношеність техніки, недостатня інноваційність обладнання, транспорту, технологій, низький рівень енергоефективності будівельної продукції та автоматизації будівельних процесів [46, с. 114].

Проаналізовані особливості будівельної галузі, будівельної продукції та діяльності будівельних підприємств надають змогу наповнити конкретним змістом вплив глобальних та підсилюючих їх локальних викликів на підприємства галузі. У такому випадку вплив глобальних та підсилюючих їх локальних викликів спричиняє виникнення притаманних будівельним підприємствам національної економіки проблемних ситуацій та завдань, що потребують вирішення найближчим часом шляхом внесення технологічних та організаційних змін до їхньої діяльності, які суттєвим чином визначають характер діяльності, економічну поведінку, управління підприємствами галузі та забезпечення їхньої економічної безпеки.

Проблемні ситуації та завдання, що виникли під впливом глобальних та локальних викликів і потребують якомога швидкого вирішення найближчим часом на підприємствах будівельної галузі, надано на рис. 4.

Наслідки зволікання, відтермінування або відкладання на невизначений термін вирішення наданих на рис. 4 проблемних ситуацій та завдань різноманітні за характером, масштабом та особливостями. Ці наслідки залежать від статусу будівельного підприємства, виду об'єкта будівництва, його фінансування тощо. До найбільш серйозних з них належать втрата довіри до підприємства не лише замовників, а й працівників і, відповідно, зменшення портфеля замовлень, простої техніки, поява та зростання збитків, втрата позиції на ринку будівельної продукції. Їхнє усунення потребує значних інвестицій, робочої сили та часу. Наданим на рис. 4 проблемним ситуаціям та завданням будівельних підприємств притаманна спільна риса – ймовірність трансформації у конкретні загрози їхній діяльності, що є високою за наявності низки умов та обставин, зокрема за відсутності необхідної уваги власників та керівників до вирішення проблемних ситуацій та завдань.

Ймовірність трансформації глобальних та локальних викликів у конкретні загрози діяльності будівельних підприємств надзвичайно актуалізує безпекозабезпечувальну діяльність підприємства, метою якої є забезпечення його діяльності (забезпечення її економічної безпеки). Безпечення діяльності сьогодні є метою управління підприємством з будь-яким видом економічної діяльності, яка за значущістю у низці випадків випереджає мету отримання прибутку [50-51]. У післявоєнному відновленні України будівельна галузь набуває критичної важливості, що зумовлює посилену увагу до діяльності кожного будівельного підприємства, яка має бути тією чи іншою мірою захищеною від реалізації різноманітних загроз.

Чим швидше керівництво та власники будівельного підприємства усвідомлять ризик трансформації глобальних та локальних викликів у конкретні загрози його діяльності і, відповідно, намагатимуться запобігти цьому за допомогою вживання певних превентивних заходів, тим на більш ранніх етапах виникає

можливість перервати ланцюг «глобальний виклик → проблеми та завдання, що виникають → їхнє перетворення на загрози діяльності → формування загрози → реалізація загрози → наслідки реалізації загрози».

Рис. 4. Проблемні ситуації та завдання будівельних підприємств, що виникли під впливом глобальних та локальних викликів

Складено з використанням [6, 9, 10, 20, 24, 47-49].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Однією з базових галузей національної економіки України є будівельна, де пошук шляхів, підходів та способів має виходити з врахування особливостей галузі, створення будівельної продукції та діяльності будівельних підприємств.

Результати аналізу особливостей будівельної галузі, будівельної продукції та діяльності будівельних підприємств надають змогу виявити проблемні ситуації та завдання, що потребують вирішення найближчим часом шляхом внесення технологічних та організаційних змін, і наповнити конкретним змістом безпекозабезпечувальну діяльність будівельних підприємств. Виявленим проблемним ситуаціям та завданням будівельних підприємств притаманна спільна риса – ймовірність трансформації у конкретні загрози їхній діяльності, що актуалізує безпекозабезпечувальну діяльність підприємств, метою якої є забезпечення їхньої діяльності або забезпечення її економічної безпеки.

Література

1. Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Р.А. Шмиг, В.М. Боярчук, І.М. Добрянський, В.М. Барабаш; за заг. ред. Р.А.Шмига. Львів, 2010. 222 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shmyh_Roman/Terminolohichnyi_slovnnyk-dovidnyk_z_budivnytstva_ta_arkhitektury.pdf.
2. Герасименко В. М. Структура та динаміка розвитку будівельної галузі України. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 21. С. 167–171. URL: http://www.bsos.in.ua/journals/2017/21_2017/35.pdf.
3. Паламарчук О. М. Петришина С. В. Будівельна галузь України: стан та прогнози. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 51. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/2497-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2410-1-10-20230703.pdf>.
4. Латишева О. В., Сайко А. Д. Будівельна галузь України: сучасний стан та її роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. Економічний вісник Донбасу. 2019. № 2 (56). С. 66–73. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/158397/09-Latusheva.pdf?sequence=1>.
5. Адамська І. Сучасний стан й тенденції розвитку будівельної галузі України. Галицький

- економічний вісник. 2019. № 5. С. 7–15. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/30934/2/GEB_2019v60n5_Adamska_I-Current_state_and_trends_of_7-15.pdf.
6. Білецький І. Будівельна галузь України: наслідки пандемії та перспективи подальшого розвитку. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2021. №3. С. 295–302. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/ujae_2021_r03_a40.pdf.
 7. Кавун В. А. Аналіз сучасного стану та тенденції розвитку будівельної галузі України. URL : <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/99.pdf>.
 8. Івахненко І. С. Перспективи використання сучасних механізмів фінансування будівництва. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 25. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/253-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-241-1-10-20210506.pdf>.
 9. Мамонов К. А., Величко В. А., Грицьков Є. В. Особливості функціонування будівельних підприємств: стан, напрями трансформації, проблемні аспекти. Бізнес Інформ. 2020. №4. С. 385–391. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-385-391>.
 10. Метеленко Н. Г. Проблеми та орієнтири розвитку підприємств будівельної галузі в сучасних умовах господарювання. Review of transport economics and management. 2020. №4(20). С. 92–97. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2020/228747>.
 11. Овсієнко Н. Особливості маркетингової діяльності підприємств будівельної галузі. Економіка та суспільство. 2021. №26. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-26>.
 12. Романенко О. В., Алавердян Л. М. Огляд стану та оцінка потенціалу будівельної галузі України. Ефективна економіка: електр. наук. фах. вид. 2020. №. 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7770>
 13. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.
 14. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457. URL : <http://bit.ly/3qSH32D>.
 15. КВЕД-2010. Секція F. Будівництво. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/SECT/KVED10_F.html
 16. Будівельна продукція. URL: <https://jobs.ua/professions/deloproizvodstvo/1711>.
 17. Про надання будівельної продукції на ринку : Закон України від 02.09.2020 № 850-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-20#Text>.
 18. Поняття будівельної продукції і завдання її статистичного вивчення. URL: <https://studcon.org/ponyattya-budivelnoyi-produkciyi-i-zavdannya-yiyi-statystychnogo-vyvchennya>.
 19. Перелік категорій будівельної продукції : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.04.2021. № 426. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2021-%D0%BF#Text>.
 20. Брунько П. В. Особливості діяльності підприємств будівельної галузі. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. №8 (171). С. 151–155. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/frvu_2015_8_36.pdf.
 21. Брунько П. В. Теоретичні засади фінансування будівельних підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 17. С. 66–73. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2015/14.pdf.
 22. Якушев О. В., Білан Є. В. Особливості управління діяльністю будівельних підприємств в умовах постконфліктної економіки. Економіка і організація управління. 2024. № 2(54). С. 134–142. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/16139-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-32122-1-10-20240905.pdf>.
 23. Demydenko S., Demydenko V. Assessment of impact factors affecting enterprise performance in the ukrainian building construction sector. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice 2021. №2(37) С. 142–150. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3203/3186>.
 24. Сергієнко М. Підрядник, забудовник, девелопер – основні поняття в будівництві. URL: <https://dom.ria.com/uk/articles/podryadchik-zastrojschik-developer-osnovnye-ponyatiya-v-stroitelst-173525.html>
 25. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю : Закон України від 19.06.2003 № 978-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text>.
 26. Вимоги до вибору проєктувальників (ГПП, ГАП). URL: <https://dergbud.org.ua/lectur/317-vymogy-do-vybory-proektyvalnykiv.html>.
 27. Забудовник. URL: <https://tehpasport.com.ua/ua/terminy/zabudovnyk/#:~:text=>
 28. Субпідряд в процесі будівництва: договірне забезпечення та послуги юриста: URL: <https://consultant.net.ua/consultant-article/11458>.
 29. Хто такий інвестор? URL: <https://ffin.ua/blog/articles/investopediia/post/khto-takyi-investor>.
 30. Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому : Закон України від 15.08.2022 № 2518-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text>.

31. Про порядок передачі права на завершення припинених будівництвом об'єктів житла : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.01.2000 № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2000-%D0%BF#Text>.
32. Про затвердження переліку будівельних робіт, які не потребують документів, що дають право на їх виконання, та після закінчення яких об'єкт не підлягає прийняттю в експлуатацію : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 № 406 (із змінами від 31.12.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/406-2017-%D0%BF>.
33. Перелік будівельних робіт, які не підлягають ліцензуванню. URL: <https://legalaid.ua/ua/perelik-budivelnih-robot-yaki-ne-pidlyagayut-licenzuvannu/#:~:text=>.
34. Желізняк К. Механізми фінансування будівництва. URL: <https://artius.ua/novini/statti/mehanizmi-finansuvannya-budivnitstva.html>.
35. Небава М. І., Ткачук Л. М. Управління регіональним розвитком : електр. навч. посіб. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_upravlinnya_regionalnym_rozvytkom/7_2.html.
36. Данилишин Б. М., Куценко В. І. Культурно-освітня сфера як соціальна база підтримки ринкової трансформації в Україні (питання теорії і практики). К. : РВПС України НАН України, 1999. 122 с.
37. Вознюк М. А., Садов'як М. С. Сучасні особливості інвестування сфери житлового будівництва. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2016. Вип. 2 (118). С. 57–60. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20162\(118\)/sep20162\(118\)_057_VoznyukM,SadovyakM.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20162(118)/sep20162(118)_057_VoznyukM,SadovyakM.pdf).
38. Возняк Г. В. Сучасні механізми фінансування будівництва житла в Україні: проблеми та шляхи вирішення. Бізнес Інформ. 2019. №8. С. 111–116. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-8_0-pages-111_116.pdf.
39. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
40. Схеми фінансування будівництва житла в Києві: мода на форварди. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2018/05/10/33526794>.
41. Юркевич О. М. Розвиток форм фінансування житлового будівництва в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 21. С. 30–34. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2017/9.pdf
42. Інвестування в будівництво. Форвардний контракт (безпечність такого механізму). URL: <https://legal-way.com.ua/articles/investuvannya-v-budivnytstvo-forvardnyj-kontrakt-bezpechnist-takogo-mehanizmu/#:~:text=>
43. Форвардні контракти в житловому будівництві: юридичні моменти купівлі квартири в новобудові. URL: https://protocol.ua/ua/forvardni_kontrakti_v_gitlovomu_budivnitstvi_yuridichni_momenti_dogovoru_kupivli_kvartiri_v_novobudovi/.
44. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
45. Настич І. Нестача рук для відбудови: що відбувається на ринку праці в будівельній сфері. 2023. URL: https://propertytimes.com.ua/management/nestacha_ruk_dlya_vidbudovi_scho_vidbuvaetsya_na_rinku_pratsi_v_budivelnij_sferi.
46. Кононова І. В. Аналіз підходів до управління підприємством у сучасних умовах. Прометей. 2013. № 1. С. 146-151.
47. Бенч Н. Брак кадрів, дефіцит будматеріалів: головні виклики відбудови України. URL: <https://pravda.com.ua/columns/2023/06/15/701207/>
48. 4 тренди, які вплинуть на будівельну галузь у 2024 році: кадровий голод, зовнішнє будівництво, ланцюги постачання та новітні технології. URL: https://propertytimes.com.ua/technologies/4_trendi_yaki_vplivnut_na_budivelnu_galuz_u_2024_rotsi.
49. Орловська Ю. В., Гавриленко Д. О. Міжнародні тенденції і сучасні виклики розвитку ринку будівельних матеріалів. Економічний простір. 2020. №163. С. 35–40. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/163-6>.
50. Гавловська Н. І., Параскевич В. С., Семенченко В. М., Яблонський Т. І. Теоретичні концепти економічної безпеки: ризик, загроза, небезпека. Development Service Industry Management. 2023. №3. С. 35–39.
51. Рудніченко Є., Гавловська Н., Алексієнко О., Карабаєв В. Економічна безпека міста та суб'єктів господарювання: взаємозв'язок та взаємозалежність. Вісник ХНУ. Економічні науки. 2022. №6, Т. 1. С. 213–218.

References

1. Terminolohichni slovnyk-dovidnyk z budivnytstva ta arkhitektury / R.A. Shmyh, V.M. Boiarchuk, I.M. Dobrianskyi, V.M. Barabash; za zah. red. R.A.Shmyha. Lviv, 2010. 222 s. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shmyh_Roman/Terminolohichni_slovnyk-dovidnyk_z_budivnytstva_ta_arkhitektury.pdf
2. Herasymenko V. M. Struktura ta dynamika rozvytku budivelnij haluzi Ukrainy. Prychornomorski ekonomichni studii. 2017. Vyp. 21. S. 167–171. URL: http://www.bsos.in.ua/journals/2017/21_2017/35.pdf.

3. Palamarchuk O. M. Petryshyna S. V. Budivselna haluz Ukrainy: stan ta prohnozy. Ekonomika ta suspilstvo. 2023. Vyp. 51. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/2497-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2410-1-10-20230703.pdf>
4. Latusheva O. V., Saiko A. D. Budivselna haluz Ukrainy: suchasnyi stan ta yii rol u zabezpechenni staloho rozvytku natsionalnoi ekonomichnyi. Ekonomichnyi visnyk Donbasu. 2019. № 2 (56). S. 66–73. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/158397/09-Latusheva.pdf?sequence=1>.
5. Adamska I. Suchasnyi stan y tendentsii rozvytku budivselnoi haluzi Ukrainy. Halytskyi ekonomichnyi visnyk. 2019. № 5. S. 7–15. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/30934/2/GEB_2019v60n5_Adamska_I-Current_state_and_trends_of_7-15.pdf.
6. Biletskyi I. Budivselna haluz Ukrainy: nasliedky pandemii ta perspektyvy podalshoho rozvytku. Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky. 2021. №3. S. 295–302. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/ujae_2021_r03_a40.pdf.
7. Kavun V. A. Analiz suchasnoho stanu ta tendentsii rozvytku budivselnoi haluzi Ukrainy. URL : <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/99.pdf>.
8. Ivakhnenko I. S. Perspektyvy vykorystannia suchasnykh mekhanizmv finansuvannia budivnystva. Ekonomika ta suspilstvo. 2021. Vyp. 25. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/253-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-241-1-10-20210506.pdf>.
9. Mamonov K. A., Velychko V. A., Hrytskov Ye. V. Osoblyvosti funktsionuvannia budivselnykh pidpriemstv: stan, napriamy transformatsii, problemni aspekty. Biznes Inform. 2020. №4. C. 385–391. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-385-391>.
10. Metelenko N. H. Problemy ta oryentiry rozvytku pidpriemstv budivselnoi haluzi v suchasnykh umovakh hospodariuvannia. Review of transport economics and management. 2020. №4(20). S. 92–97. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2020/228747>.
11. Ovsienko N. Osoblyvosti marketynhovoii diialnosti pidpriemstv budivselnoi haluzi. Ekonomika ta suspilstvo. 2021. №26. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-26>.
12. Romanenko O. V., Alaverdian L. M. Ohliad stanu ta otsinka potentsialu budivselnoi haluzi Ukrainy. Efektyvna ekonomika: elektr. nauk. fakh. vyd. 2020. №. 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7770>.
13. Pro rehuliuвання mistobudivnoi diialnosti : Zakon Ukrainy vid 17.02.2011 № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.
14. Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti DK 009:2010. Nakaz Derzhspozhyvstandartu Ukrainy vid 11.10.2010 № 457. URL : <http://bit.ly/3qSH32D>.
15. KVED-2010. Sektsiia F. Budivnystvo. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/SECT/KVED10_F.html
16. Budivselna produktsiia. URL: <https://jobs.ua/professions/deloproizvodstvo/1711>.
17. Pro nadannia budivselnoi produktsii na rynku : Zakon Ukrainy vid 02.09.2020 № 850-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-20#Text>.
18. Poniattia budivselnoi produktsii i zavdannia yii statystychnoho vyvchennia. URL: <https://studcon.org/ponyattya-budivselnoyi-produktsii-i-zavdannia-yii-statystychnogo-vyvchennia>.
19. Perelik katehorii budivselnoi produktsii : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.04.2021. № 426. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2021-%D0%BF#Text>.
20. Brunko P. V. Osoblyvosti diialnosti pidpriemstv budivselnoi haluzi. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini. 2015. №8 (171). S. 151–155. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/frvu_2015_8_36.pdf.
21. Brunko P. V. Teoretychni zasady finansuvannia budivselnykh pidpriemstv. Investytsii: praktyka ta dosvid. 2015. № 17. S. 66–73. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2015/14.pdf.
22. Yakushev O. V., Bilan Ye. V. Osoblyvosti upravlinnia diialnistiu budivselnykh pidpriemstv v umovakh postkonfliktnoi ekonomiky. Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia. 2024. № 2(54). S. 134–142. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/16139-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-32122-1-10-20240905.pdf>.
23. Demydenko S., Demydenko V. Assessment of impact factors affecting enterprise performance in the ukrainian building construction sector. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice 2021. №2(37) C. 142–150. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3203/3186>.
24. Serhiienko M. Pidriadnyk, zabudovnyk, developer – osnovni poniattia v budivnytstvi. URL: <https://dom.ria.com/uk/articles/podryadchik-zastrojshchik-developer-osnovnye-ponyatiya-v-stroitelst-173525.html>.
25. Pro finansovo-kredytnei mekhanizmy i upravlinnia mainom pry budivnytstvi zhytla ta operatsiiah z nerukhomistiu : Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 № 978-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text>.
26. Vymohy do vyboru proiektuvalnykh (HIP, HAP). URL: <https://dergbud.org.ua/lectur/317-vymogy-do-vybory-proektyvalnykhiv.html>.
27. Zabudovnyk. URL: <https://tehpasport.com.ua/ua/terminy/zabudovnyk/#:~:text=>
28. Subpidriad v protsesi budivnytstva: dohovirne zabezpechennia ta posluhy yurysta: URL: <https://consultant.net.ua/consultant-article/11458>.
29. Khto takyi investor? URL: <https://ffin.ua/blog/articles/investopediia/post/khto-takyi-investor>.
30. Pro harantuvannia rechovykh prav na obiekty nerukhomoho maina, yaki budut sporudzeni v maibutnomu : Zakon Ukrainy vid 15.08.2022 № 2518-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text>.
31. Pro poriadok peredachi prava na zavershennia prypryenykh budivnytstvom obiektiv zhytla : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31.01.2000 № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2000-%D0%BF#Text>.
32. Pro zatverdzhennia pereliku budivselnykh robot, yaki ne potrebuuiut dokumentiv, shcho daiut pravo na yikh vykonannia, ta pislia zakinchennia yakykh obiekt ne pidliahaie pryiniattiu v ekspluatatsiiu : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.06.2017 № 406 (iz zminamy vid 31.12.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/406-2017-%D0%BF>.
33. Perelik budivselnykh robot, yaki ne pidliahaiut litsenzuvanniu. URL: <https://legalaid.ua/ua/perelik-budivselnykh-robot-yaki-ne-pidlyagayut-licenzuvanniu/#:~:text=>.
34. Zhelizniak K. Mekhanizmy finansuvannia budivnytstva. URL: <https://artius.ua/novini/statii/mekhanizmi-finsuvannia-budivnitstva.html>.
35. Nebava M. I., Tkachuk L. M. Upravlinnia rehionalnym rozvytkom : elektr. navch. posib. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava-upravlinnia-rehionalnym-rozvytkom/7_2.html.
36. Danylyshyn B. M., Kutsenko V. I. Kulturno-osvitnia sfera yak sotsialna baza pidtrymky rynkovoi transformatsii v Ukraini (pytannia teorii i praktyky). K. : RVPS Ukrainy NAN Ukrainy, 1999. 122 s.
37. Vozniuk M. A., Sadoviak M. S. Suchasni osoblyvosti investuvannia sfery zhytlovoho budivnytstva. Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. 2016. Vyp. 2 (118). S. 57–60. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20162\(118\)/sep20162\(118\)_057_VoznyukM,SadovyakM.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20162(118)/sep20162(118)_057_VoznyukM,SadovyakM.pdf).
38. Vozniak H. V. Suchasni mekhanizmy finansuvannia budivnytstva zhytla v Ukraini: problemy ta shliakhy vyrishennia. Biznes Inform. 2019. №8. S. 111–116. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-8_0-pages-111_116.pdf.
39. Pro investytsiinu diialnist : Zakon Ukrainy vid 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.

-
40. Skhemy finansuvannia budivnytstva zhytla v Kyievi: moda na forvardy. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2018/05/10/33526794>.
 41. Yurkevych O. M. Rozvytok form finansuvannia zhytloвого budivnytstva v Ukraini. Investytsii: praktyka ta dosvid. 2017. № 21. S. 30–34. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2017/9.pdf.
 42. Investuvannia v budivnytstvo. Forvardnyi kontrakt (bezpechnist takoho mekhanizmu). URL: <https://legal-way.com.ua/articles/investuvannja-v-budivnytstvo-forvardnyj-kontrakt-bezpechnist-takogo-mehanizmu/#:~:text=>.
 43. Forvardni kontrakty v zhytlovomu budivnytstvi: yurydychni momenty kupivli kvartyry v novobudovi. URL: https://protocol.ua/ua/forvardni_kontrakty_v_gitlovomu_budivnytstvi_yurydychni_momenty_dogovoru_kupivli_kvartiri_v_novobudovi/.
 44. Podatkovy kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
 45. Nastych I. Nestacha ruk dlia vidbudovy: shcho vidbuvaietsia na rynku pratsi v budivel'ni sferi. 2023. URL: https://propertytimes.com.ua/management/nestacha_ruk_dlya_vidbudovi_scho_vidbuvaietsia_na_rinku_pratsi_v_budivelnij_sferi
 46. Kononova I. V. Analiz pidkhodiv do upravlinnia pidpriemstvom u suchasnykh umovakh. Prometei. 2013. № 1. S. 146–151.
 47. Bench N. Brak kadrov, defitsyt budmaterialiv: holovni vyklyky vidbudovy Ukrainy. URL: <https://pravda.com.ua/columns/2023/06/15/701207/>.
 48. 4 trendy, yaki vplynut na budivelnu haluz u 2024 rotsi: kadrovyi holod, zovnishnie budivnytstvo, lantsiuihy postachannia ta novitni tekhnolohii. URL: https://propertytimes.com.ua/technologies/4_trendi_yaki_vplynut_na_budivelnu_galuz_u_2024_rotsi.
 49. Orlovska Yu. V., Havrylenko D. O. Mizhnarodni tendentsii i suchasni vyklyky rozvytku rynku budivelnykh materialiv. Ekonomichnyi prostir. 2020. №163. S. 35–40. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/163->.
 50. Havlovska N. I., Paraskevych V. S., Semenchenko V. M., Yablonskyi T. I. Teoretychni kontsepty ekonomichnoi bezpeky: ryzyk, zahroza, nebezpeka. Development Service Industry Management. 2023. №3. S. 35–39.
 51. Rudnichenko Ye., Havlovska N., Aleksiienko O., Karabaiev V. Ekonomichna bezpeka mista ta subiektiv hospodariuvannia: vzaiemoviazok ta vzaiemozalezhnist. Visnyk KhNU. Ekonomichni nauky. 2022. №6, T. 1. S. 213–218.